

SERIA DE AUTOR

**MARIO
VARGAS
LLOSA**

MARIO VARGAS LLOSA

Visul celtului

Traducere din spaniolă și note de
MARIN MĂLAICU-HONDRARI

HUMANITAS
fiction

Fiecare dintre noi este, succesiv, nu *unul*,
ci mai mulți, iar aceste personalități suc-
cesive, hrănindu-se între ele, duc la cele
mai ciudate și uluitoare contraste.

José Enrique Rodó, *Motivos de Proteo*

I

Când deschiseră ușa celulei, o rază de lumină și o adiere de vânt pătrunseră odată cu zgomotele din stradă, pe care zidurile de piatră nu le lăsau să intre, și Roger se trezi speriat. Clipind, confuz încă, încercând să se liniștească, văzu în ușă silueta șerifului. Cu obrazul căzut, mustața blondă și ochii mici și răutăcioși, îl privea cu o antipatie pe care niciodată nu încercase s-o disimuleze. Șeriful era unul dintre cei ce ar fi suferit dacă guvernul englez i-ar fi acceptat cererea de clemență.

— Vizită, șopti șeriful, fără să-și ia ochii de la el.

Frecându-și brațele, se ridică în picioare. Cât dormise? Una dintre pedepsele de la Pentonville Prison era să nu știi niciodată cât e ceasul. În închisoarea din Brixton și în Turnul Londrei, asculta cum clopotele marcau jumătățile de oră și orele fixe; aici, pereții groși nu lăsau să răzbată dangățul clopotelor de la bisericile din Caledonian Road, nici forfota târgului din Islington, iar gardienii pironiți la ușa îndeplineau cu strictete ordinul de a nu scoate o vorbă. Șeriful îi puse cătușele și îi făcu semn să iasă primul. I-o fi aducând avocatul vreo veste bună? S-o fi întrunit guvernul și o fi luat vreo decizie? Poate că privirea șerifului, mai plină ca niciodată de dezgustul pe care i-l inspira, se datora faptului că îi comutaseră pedeapsa. Traversa lungul coridor din cărămidă roșie, cu pereții decolorați și înnegriți de mizerie, printre ușile metalice

ale celulelor. Tot la douăzeci sau douăzeci și cinci de pași, era câte o fereastră plasată foarte sus, prin care abia reușea să distingă o bucățică de cer cenușiu. De ce îi era atât de frig? Era iulie, toiu verii, gheața care îi înfiora pielea nu se explica.

Pătrunzând în strâmtul vorbitor, se întristă. Nu avocatul său, *maître* George Gavan Duffy, îl aștepta acolo, ci unul dintre asistenții acestuia, un tânăr blond, palid, cu pomeții proeminenți, îmbrăcat ca un fanfaron, pe care, în decursul celor patru zile de proces, îl văzuse ducându-le și aducându-le acte avocaților apărării. De ce *maître* Gavan Duffy își trimitea unul dintre asistenți, în loc să vină el în persoană?

Tânărul îi aruncă o privire rece. În ochi i se citeau furie și dezgust. Ce avea imbecilul ăsta? „Mă privește ca și cum aș fi o lighioană”, își zise Roger.

— Vreo veste?

Tânărul clătină din cap. Inspiră adânc înainte de a vorbi:

— În privința cererii de suspendare, trebuie să așteptăm întrunirea Consiliului de Miniștri, șopti sec, cu o grimasă care-l făcu să pară și mai palid decât până atunci.

Pe Roger îl irita prezența șerifului și a gardianului în micul vorbitor. Chiar dacă stăteau tăcuți și nemișcați, știa că erau atenți la tot ce se discuta. Asta îi apăsa pieptul și-l făcea să respire anevoie.

— Dar, ținând cont de ultimele evenimente, acum totul a devenit mai dificil, adăugă tânărul blond, clipind pentru prima dată, deschizând și închizând gura într-un mod exagerat.

— La Pentonville Prison știrile din afară nu ajung. Ce s-a întâmplat?

Și dacă Amiralitatea germană se hotărâse, în sfârșit, să atace Marea Britanie dinspre coasta Irlandei? Și dacă mult visata invazie avea loc chiar atunci și tunurile Kaiserului

îi răzibunau în acele momente pe patrioții irlandezi împușcați de englezi în timpul Revoltei din Săptămâna Patimilor? Dacă războiul luase o asemenea întorsătură, atunci planurile i se realizau, până la urmă.

— Acum e tot mai dificil, poate chiar imposibil să reușim, repetă asistentul. Era alb la față, abia stăpânindu-și indignarea și, sub pielea albicioasă, Roger îi ghicea oasele craniului. Simțea, în spate, rânjetul șerifului.

— Despre ce vorbiți? Domnul Gavan Duffy era optimist în privința cererii. Ce s-a întâmplat de și-a schimbat părerea?

— Jurnalul dumneavoastră, îngăimă tânărul, cu o nouă grimasă de scârbă. Vorbea mai încet și Roger se căznea să-l audă. L-a găsit Scotland Yard, în casa dumneavoastră din Ebury Street.

Făcu o pauză lungă, așteptând ca Roger să spună ceva. Dar, cum acesta amuțise, își dădu frâu liber indignării și zise strâmbându-se la el:

— Cum ați putut fi atât de nesăbuit, omul lui Dumnezeu?! Vorbea cu o lentoare care îi accentua furia. Cum ați putut scrie asemenea lucruri, omul lui Dumnezeu, și dacă tot le-ați scris, de ce nu v-ați luat elementara precauție de a le distruge înainte să vă apucați de conspirații împotriva Imperiului Britanic?!

„Băiețandru! ăsta mă insultă zicându-mi *omul lui Dumnezeu*“, se gândi Roger. Era un prost-crescut, un imberb efeminat, care-avea pe jumătate vârsta lui.

— Fragmente din jurnal circulă acum peste tot, adăugă asistentul fără să-l privească, ceva mai calm, chiar dacă părea în continuare scârbit. Din partea Amiralității, chiar reprezentantul ministrului, căpitanul de vas Reginald Hall, a distribuit copii la zeci de ziarști. Sunt peste tot în Londra. La Parlament, la Camera Lorzilor, în cluburile liberalilor și conservatorilor, în redacții, în biserici. În tot orașul nu se mai vorbește de altceva.

Roger nu zicea nimic. Nu se mișca. Avea, din nou, acea stranie senzație care pusese stăpânire pe el de mai multe ori în ultimele luni, începând cu dimineața cenușie și ploioasă din aprilie 1916 când, amortit de frig, fusese arestat între ruinele fortului McKenna, în sudul Irlandei: nu despre el era vorba, vorbeau despre altcineva, altcuiva i se întâmplau toate acele lucruri.

— Știi că viața dumneavoastră personală nu ne privește, nici pe mine, nici pe domnul Gavan Duffy, nici pe altcineva, adăugă tânărul asistent, forțându-se să-și potolească mânia din voce. E o chestiune strict profesională. Domnul Gavan Duffy a vrut să știți cum stau lucrurile. Și să vă prevină. Cererea de clemență ar putea fi compromisă. De dimineață, în câteva ziare au apărut proteste, zvonuri, bârfe despre conținutul jurnalului dumneavoastră. Opinia publică, favorabilă cererii de clemență, ar putea fi influențată. O simplă presupunere, bineînțeles. Domnul Gavan Duffy vă va ține la curent. Doriți să-i transmiteți vreun mesaj?

Prizonierul clătină din cap, cu o mișcare aproape imperceptibilă. Îndată, se întoarse către ușa vorbitorului. Șeriful cu fața dolofană îi făcu semn gardianului. Acesta trase zăvorul greu și ușa se deschise. Drumul înapoi până la celulă i se păru nesfârșit. Parcurgând lungul coridor cu pereții din cărămidă roșie înnegrită, avu senzația că în orice moment ar putea să cadă și să se prăbușească peste pietrele acelea umede, fără să se mai poată ridica. Ajuns la ușa metalică a celulei, își aminti: în ziua în care fusese adus la Pentonville Prison, șeriful îi zisese că toți deținuții care ocupaseră celula aceea, fără excepție, sfârșiseră pe eșafod.

— Voi putea face o baie astăzi? întrebă, înainte să intre.

Temnicerul obez dădu din cap că nu, privindu-l în ochi cu aceeași silă pe care Roger o văzuse și în privirea asistentului.

— Vei putea face baie doar în ziua execuției, zise șeriful, savurând fiecare cuvânt. Chiar și atunci, numai dacă e ultima ta dorință. În loc de baie, alții preferă o mâncare bună. Dezavantaj pentru domnul Ellis, căci, atunci când simt că li se strânge frânghia, fac pe ei. Și lasă locul plin de murdărie. Domnul Ellis e călăul, dacă nu știi.

Când simți că ușa s-a închis în urma lui, se întinse pe prici cu fața-n sus. Închise ochii. I-ar fi prins bine să simtă apa rece, acel șuvoi înfiorându-i pielea, până s-ar fi învinețit de frig. La Pentonville Prison, deținuții, cu excepția celor condamnați la moarte, aveau voie să facă baie o dată pe săptămână, un duș cu apă rece. Iar condițiile din celulă erau acceptabile. În schimb, își aminti, cutremurându-se, de mizeria de la închisoarea Brixton, unde se procopsise cu păduchi și purici, care mișunau în voie pe salteaua priciului și îi umpluseră de pișcături spatele, picioarele și brațele. Încerca să se gândească la asta, dar în minte îi apăreau, iar și iar, figura scârbită și vocea enervantă ale asistentului blond, îmbrăcat ca un filfizon, pe care-l trimisese *maitre* Gavan Duffy, în loc să fi venit el în persoană să-i dea veștile proaste.

II

Despre faptul că se născuse pe 1 septembrie 1864, în Doyle's Cottage, Lawson Terrace, suburbia Sandycove din Dublin, nu-și mai amintea nimic, asta-i clar. Tatăl său, căpitanul Roger Casement, care condusese în India, timp de opt ani, regimentul al treilea de cavalerie ușoară, l-a făcut să creadă că adevărata sa obârșie era comitatul Antrim, în inima Ulsterului, din Irlanda protestantă și pro-britanică, unde descendenții familiei Casement se stabiliseră încă din secolul al XVIII-lea, și o bună parte din viață a crezut ceea ce îi spusese tatăl lui, chiar dacă știuse tot timpul că de fapt văzuse lumina zilei în capitala Irlandei.

La fel ca sora sa Agnes (Nina) și frații Charles și Tom, toți trei mai mari decât el, Roger a fost crescut și educat în spiritul anglican de la Church of Ireland, dar, încă dinainte să capete puterea de a judeca, intuise că atunci când venea vorba de religie familia lui nu se înțelegea atât de bine ca în alte probleme. Chiar și pentru un copil de câțiva ani, era imposibil să nu-și fi dat seama că, atunci când era împreună cu surorile ei și cu verișorii din Scoția, mama lui se comporta de parcă ar fi vrut să ascundă ceva. În adolescență, avea să descopere că, deși Anne Jephson se convertise la protestantism, ca să se mărite cu tatăl lui, pe ascuns continua să fie catolică („papistă”, ar fi zis căpitanul Casement), să se confeseze, să asculte slujba și să ia parte la comuniuni, iar cel mai mare secret era că el

însuși fusese botezat la catolici când împlinise patru ani, în timpul unei excursii pe care el și frații lui au făcut-o într-o vacanță împreună cu mama lor la Rhyl, în nordul Țării Galilor, unde aveau ceva rude din partea mamei.

În acei ani cât stătuse la Dublin sau în perioadele petrecute la Londra și Jersey, pe Roger nu-l interesa deloc religia, deși, ca să nu-l supere pe tatăl lui, participa cu respect la slujbă duminică, se ruga și cânta. Luase lecții de pian de la mama sa și vocea lui limpede și caldă stârnea aplauze la reuniunile de familie în care cânta vechi balade irlandeze. Ceea ce îl interesa cu adevărat pe Roger în acea vreme erau poveștile pe care căpitanul Casement, când era în toane bune, li le spunea lui și fraților lui. Povești din India și Afganistan, dar mai ales bătăliile sale cu afganii și cu șiiții. Acele nume și peisaje exotice, călătorii prin păduri și munți unde stăteau ascunse comori, fiare și jivine, sate străvechi cu obiceiuri ciudate, zei barbari – toate acestea îi aprindeau imaginația. Frații lui se plictiseau uneori, însă micuțul Roger putea sta ore și zile în șir să asculte aventurile tatălui său la granițele îndepărtate ale Imperiului.

După ce a învățat să citească, îi plăcea să se adâncească în istoriile despre marii navigatori, vikingii, englezii, portughezii și spaniolii care brăzdaseră mările planetei, spulberând mitul potrivit căruia, dacă apele mărilor atingeau o anumită temperatură, începeau să fiarbă și atunci se căscău prăpăstii și se iveau monștri ale căror fălci puteau înghiți un vapor întreg. Însă, dacă ar fi avut de ales între citit și ascultat, Roger ar fi ales oricând să asculte aventurile spuse de tatăl lui. Căpitanul Casement avea o voce caldă și povestea gesticulând, cu lux de amănunte, despre jungla din India sau despre stâncile de la Khyber Pass din Afganistan, unde compania lui de cavalerie ușoară fusese atacată o dată de un grup de fanatici, iar curajoșii soldați englezi îi înfruntaseră, mai întâi cu focuri de armă,

apoi cu baioneta și la sfârșit cu mâinile goale, obligându-i să se retragă învinși. Dar nu faptele de arme îi aprindeau imaginația micului Roger, ci călătoriile, i se părea fabulos să-ți croiești drum prin locuri necălcate de oamenii albi, să învingi obstacolele naturii, să-ți pui la încercare trupul. Tatăl lui era un om vesel, dar foarte sever și nu ezita să-și plesnească odraslele dacă se purtau urât, chiar și pe Nina, domnișoara, căci așa se pedepseau greșelile în armată și el ajunsese la concluzia că aceasta era singura pedeapsă eficace.

Deși își admira tatăl, mama era cea pe care Roger o iubea cu adevărat, acea femeie zveltă cu părul și ochii deschiși la culoare, ce părea că nu merge, ci plutește și ale cărei mâini, atât de suave, îl umpleau de fericire când se jucau cu părul lui sau îi mângâiau trupul în timp ce făcea baie. Să fi avut cinci, șase ani, când a învățat unul dintre primele lucruri, anume că putea să alerge în brațele mamei lui numai atunci când căpitanul nu era prin preajmă. Acesta, fidel tradiției puritane a familiei sale, nu permitea să fie răsfățați copiii, considerând că asta i-ar fi făcut vulnerabili în lupta pentru viață. În prezența tatălui, Roger se ținea departe de palida și delicata Anne Jephson. Dar atunci când căpitanul pleca să se întâlnească cu prietenii lui la club ori când ieșea la plimbare copilul alerga în brațele ei și ea îl acoperea de sărutări și mângâieri. „Pe Roger îl iubești mai mult decât pe noi”, se plâneau uneori Charles, Nina și Tom. Însă mama lor îi asigură că nu, îi iubește pe toți la fel de mult, numai că Roger era foarte mic și avea nevoie de mai multă atenție și dragoste decât cei mari.

Când mama lui a murit, în 1873, Roger avea nouă ani. Învățase să înoate și câștiga toate competițiile cu cei de vârsta lui și nu numai. Spre deosebire de Nina, Charles și Tom, el nu a vărsat nici măcar o lacrimă pentru Anne

Cuprins

CONGO /	11
AMAZONIA /	137
IRLANDA /	341